

Касьянова Єлизавета Миколаївна,
студентка 4-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська
юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Згама А. О.

ДЕКЛАРУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Сучасний воєнний стан, запроваджений Указом Президента України від 24.02.2022 року з моменту повномасштабного вторгнення, вніс безліч корективів у суспільне, політичне, економічне життя держави і громадян, що зокрема спричинило виникнення проблем та неузгоджень щодо здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання. Державним урядом було визначено один із пріоритетів роботи за цих умов – формування сильного стійкого економічного підґрунтя для нашої країни, активізувавши зміни в економічній моделі за низкою ключових напрямків задля підтримки українського підприємництва, більшого спрощення провадження господарської діяльності. За цими змінами була скасована вимога стосовно одержання документів дозвільного характеру для здійснення деяких видів господарської діяльності, було запроваджено декларативну засаду роботи, за якою передбачено можливість отримання права провадження господарської діяльності на основі поданої декларації.

Впливовим методом управління господарською діяльністю суб'єктів господарювання є дозвільна система, яка є організаційно-правовою основою функціонування системи ліцензування в господарській сфері та яка визначає порядок здійснення органом ліцензування повноважень та надання дозвільних документів (у тому числі затвердження декларацій). Дозвільна система являє собою не тільки галузь адміністрування з пріоритетами на забезпечення дотримання публічних інтересів, а стосується також управлінської та господарської складових, спрямованих на реалізацію приватно-правових інтересів суб'єктів, які здійснюють господарську діяльність. [1, с. 24-25]

Політика держави у аспектах дозвільної системи ґрунтується на принципі звуження держаного контролю господарської діяльності

(принцип дерегулювання). За потребами визначення критеріїв вимог для отримання багатоманітних дозволів, узгодження різних висновків та іншої дозвільної документації та формулювання процедури її отримання, був прийнятий Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – Закон), який був прийнятий Верховною Радою України 6 вересня 2005 року (з актуальними змінами від 10 жовтня 2022 року). За цим Законом вказана система являє собою сукупність процесуальних дій, що виникають у сфері відносин суб'єктів господарювання з уповноваженими дозвільними органами, адміністраторами, які надають таку дозвільну документацію [2].

Законом встановлено, що декларація являє собою дозвільний документ, за яким суб'єкт господарювання може повідомити відповідний орган про свою готовність та придатність вимогам законодавства до певного виду господарської діяльності та є документом, яким надається право на провадження заявленого виду господарської діяльності з умовою встановлення передбаченої законом відповідальності. Принцип декларування встановлено з метою спрощення процедур започаткування діяльності окремих суб'єктів господарювання за умови відповідності принципу організаційної єдності надання цих документів [3, с. 55- 57].

Так як зазначений Закон був прийнятий ще у 2005 році, то відповідно до нинішніх умов дозвільна система потребувала і потребує реформування. Раніше створена процедура видачі документів дозвільного характеру є досить складною у зв'язку з наявністю дуже великої кількості таких дозвільних актів, вимог до їх отримання, переоформлення, анулювання, крім того передбачена умова щорічного їх оновлення, що власне створює проблеми і складнощі у започаткуванні, здійсненні певних видів господарської діяльності, зокрема за умов воєнного стану, коли діяльність дозвільних органів та суб'єктів господарювання є обмеженою та специфічною. Отже, при наявності таких умов, підприємницький потенціал суб'єктів господарювання у більшості випадків є нереалізованим.

У подальшому державою було запроваджено окремим актом перелік дозвільної документації, що іменується Законом України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» прийнятий 19.05.2011 року (з чинними змінами від 01.01.2022 року), який сприяв поліпшенню політики держави щодо дозвільних відносин [4].

Основним нормативно-правовим актом, що визначає специфіку провадження господарської діяльності під час війни, є постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року «Деякі питання забезпечення господарської діяльності в умовах воєнного стану». Цим документом визначається, що суб'єкти господарювання, які бажають отримати право на провадження господарської діяльності, можуть безоплатно надсилати до Мінекономіки та Міністерства внутрішніх справ відповідні документи про декларування господарської діяльності. Постановою встановлено особливий порядок подання суб'єктами господарювання таких відповідних декларацій, які можуть подаватись в електронному та паперовому вигляді, що значно спрощує процедуру.

Органи, що уповноважені надавати відповідні документи дозвільного характеру зобов'язуються формувати та вести переліки поданих суб'єктами господарської діяльності декларацій, які містять відомості про суб'єкта господарювання, який вид господарської діяльності провадить згідно з поданою декларацією, місцезнаходження цієї діяльності; основний обсяг інформації, яку має містити декларація про господарську діяльність, вказується в самому положенні. Встановленим порядком також передбачено, що не зважаючи на місце подання декларації, місце провадження господарської діяльності чи розташування відповідного об'єкта суб'єкт господарювання самостійно подає декларацію в електронній формі – через Єдиний державний веб-портал електронних послуг, зокрема через електронний сервіс мобільного додатку та в паперовому вигляді – надається через центр надання адміністративних послуг з подальшим переданням у дозвільні органи [5].

Декларація за цим актом виконує вагомую роль, адже тільки за умовою її подання суб'єкт господарської діяльності наділяється правом на провадження окремого виду діяльності, але це правило не стосується усіх видів такої діяльності, зокрема тих, що пов'язані так чи інакше з небезпечним і специфічним виробництвом, поводженням, роботою (наприклад, господарювання за сферою використання ядерної енергії, переробки, переробки уранових руд тощо). Проте таке право є чинним за умов воєнного стану, а після спливу трьох місяців після його припинення чи скасування суб'єкт, що провадить господарську діяльність на підставі декларації без дозвільних документів, має отримати такі документи за зверненням до уповноважених орга-

нів. Аналізуючи Постанову, можна виокремити види господарської діяльності, щодо яких встановлюється вимога отримання окрім декларації також інших дозволів, наприклад, діяльності пов'язаної з виконанням підготовчих робіт, визначених будівельними нормами, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів тощо[5].

Отже, з вищезазначеного можна виокремити деякі проблемні аспекти реалізації норм чинного законодавства у дозвільній сфері загалом, і під час воєнного стану зокрема: велика кількість змін і доповнень до законодавчої бази, неефективність застосування визначених у законодавстві методів та засобів здійснення такої діяльності дозвільними органами, органами державної влади та безпосередньо суб'єктами господарської діяльності, різноманіття видів документів дозвільного характеру, які у більшості могли би бути взаємозамінними, неперервність доповнень видів господарської діяльності, які потребують надання відповідних дозволів, правова нееквівалентність окремої документації щодо права на провадження господарської діяльності, неіснування окремих спеціалізованих центрів для надання таких дозволів, які б прискорювали процедуру отримання суб'єктами господарювання, що полегшувало б роботу і контрольних органів у сфері надання такої документації.

Можна визначити, що виникає необхідність вдосконалення здійснення дозвільної процедури в Україні, наприклад, можливо систематизувати та зменшити перелік дозвільних документів та процедури їх отримання за напрямками здійснення господарської діяльності, затвердити у законодавстві сфери підприємницької діяльності, до здійснення яких ставиться вимога отримання конкретно визначених дозволів або дозволу, який буде містити у собі всю необхідну інформацію, замінюючи наявність декількох таких дозвільних документів, тому державі та її відповідним органам доцільно вносити відповідні зміни, адже процедура надання дозвільної документації (у тому числі і декларації) потребує реформування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарське право : навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання). Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д. В., Будурова Г. М. Одеса, 2021. 166 с.
2. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48.ст. 483.

3. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина: підручник. За заг. ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 484 с.

4. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності: Закон України від 19.05.2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 47. Ст. 532.

5. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 р. № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-p#Text>

Кирпа Софія Олександрівна,

студентка 4-го курсу факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського права і процесу Добровольська В. В.

ЩОДО ПРИНЦИПІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Принципи є важливою правовою категорією, яка є загальними засадами, у тому числі й стосовно господарського судочинства та деякі з них є конституційними. Так, відповідно до ст. 129 Конституції України суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. На сьогодні в Україні відбуваються трансформаційні процеси, які знаходять своє відображення майже в усіх сферах життєдіяльності, в тому числі і у правовій та стосуються й принципів, а саме їх визначення і змісту. У контексті юридичного підходу принципами права є не лише положення, закріплені в законодавстві та інших джерелах правових норм, а й основоположні ідеї правосвідомості, що сформувалися протягом тисячоліть людського співжиття, відобразили у стислій формі людські інтереси та потреби, тому отримали загальне визнання у діяльності органів правосуддя, інших суб'єктів внутрішньодержавного та міжнародного права, незважаючи на відсутність їх формальної фіксації в об'єктивному праві [1, с. 218].

У загальному сенсі принципи права сприяють усуненню суперечностей та неузгодженостей між окремими правовими приписами та підвищенню якості законодавства, забезпечуючи тим самим ефек-